

REMISSYTTRANDE

Ert Dnr: 2016_M2016/01735/KI
Vårt Dnr: 2016_025
2016-10-20

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
petter.hojem@regeringskansliet.se

DELBETÄNKANDE FRÅN MILJÖMÅLSBEREDNINGEN MED FÖRSLAG OM EN KLIMAT- OCH LUFTVÅRDSSTRATEGI FÖR SVERIGE

INLEDNING

IKEMs medlemmar främjar tillkomsten av ett hållbart samhälle

Våra medlemsföretag producerar viktiga insatsvaror som är nödvändiga i princip alla förädlingskedjor. Med en energi- och klimateffektiv produktion, som tar sin utgångspunkt i den klimatvänliga el vi vidareförädlar till produkter och det sedan länge ständigt pågående energieffektiviseringsarbetet, är våra industriföretag en viktig del av lösningen för ett mer hållbart samhälle.

Vår klimatpolitiska utgångspunkt

Våra medlemsföretag exporterar produkter och lösningar som är nödvändiga för att världens samhällen ska kunna bli mer hållbara. Klimatpolitiken bör därför ta som utgångspunkt att skapa global klimatnytta och att främja utveckling av och långsiktig tillväxt i klimateffektiv produktion. Våra medlemsföretag måste vara globalt konkurrenskraftiga om det ska vara attraktivt för fortsatta investeringar som utvecklar vår verksamhet i Sverige. En framgångsrik klimatpolitik bör därför rymma affärsmöjligheter som gör det möjligt för svensk produktion att bidra i ännu större utsträckning till global klimatnytta genom ökad produktion i Sverige och ökad export.

SYNPUNKTER PÅ BEREDNINGENS FÖRSLAG

Beredningens utgångspunkter

Beredningen förordar ett Sverige som är ledande i det globala arbetet med att förverkliga ambitiösa målsättningar och att vara en förebild för andra länder. Det handlar om en klimatpolitik som ska skapa förutsättningar för att nå det långsiktiga klimatmålet till så låg kostnad som möjligt för samhället. Vidare är utgångspunkten att konkurrenskraften bibehålls och att utsläpp inte exporteras från Sverige till andra länder. De förslag som utredningen lägger förutsätter att EU och världen i övrigt också vidtar faktiska åtgärder och skärper sin klimatpolitik.

IKEM anser att dessa utgångspunkter väl skildrar Sveriges möjliga positiva bidrag till lägre globala utsläpp och det faktum att varken Sverige eller någon annan enskild del av världen ensamt kan lösa klimatproblemet. Vi anser att Sverige har stora möjligheter att vara en förebild och bidra på ett aktivt sätt genom att främja en konkurrenskraftig och klimateffektiv exportindustri i landet.

En väl utformad klimatpolitik har ett globalt perspektiv

IKEM vill erinra om att Sverige redan idag tillhör de länder inom OECD som har de i särklass lägsta utsläppen av växthusgaser. En avgörande orsak till detta är att elproduktionen i Sverige domineras helt av koldioxidfri vattenkraft och kärnkraft. Det betyder inte med automatik att goda förutsättningar för vidare reduktion av utsläpp kan uppnås på ett kostnadseffektivt sätt just i Sverige. En effektiv klimatpolitik utgår från kostnadseffektiva utsläppsreduktioner i ett globalt perspektiv. IKEM representerar både företag som omfattas av EUs Utsläppshandelssystem och företag som faller utanför detta och därmed är föremål för de föreslagna och långtgående nationella utsläppsreduktionskraven. IKEM anser att en väl utformad klimatpolitik ska bygga på följande:

1. Styrmedel ska ha som syfte att uppnå en kostnadseffektiv reduktion av utsläpp av klimatpåverkande gaser och vara förenliga med stark konkurrenskraft
2. Effektiv industriproduktion ska kunna växa
3. Hänsyn ska tas till de möjligheter och utmaningar som varje sektor i samhället står inför

ETAPPMÅL FÖR UTSLÄPPSBANAN MOT DET LÅNGSIKTIGA KLIMATMÅLET

Etappmål för den icke-handlande sektorn

Beredningen föreslår en målsättning som år 2030 kräver 63 procent lägre utsläpp än 1990 och 75 procent lägre utsläpp år 2040 än 1990. Målsättningen medför att Sverige går betydligt längre än vad klimatramverket i EU ställer krav på. Samtidigt som utredningen tydligt fastslår att målet endast kan uppnås vid globalt deltagande anses ambitiösa nationella mål vara en förberedelse för en eventuell skärpning på EU nivå. IKEM anser att resonemanget är motsägande och saknar en värdering av den globala klimatnytta som avses uppnås genom förslaget.

Utredningen konstaterar med rätta att framtidsbedömningar är osäkra och att det är nödvändigt att se flexibelt på de uppsatta etappmålen för att möta inträffade förändringar av olika slag. IKEM anser att utredningen saknar en tydlig strategi för att bedöma nationella målsättnings påverkan på industrins konkurrenskraft och vilka åtgärder som ska aktiveras när negativa effekter riskerar att träffa svensk industri då globalt deltagande uteblir. Detta är en allvarlig brist. IKEM anser att regelbundna avstämningar bör göras mot den faktiska utvecklingen, tekniska framsteg, konkurrenskraft och kostnadseffektivitet och att en beredskap ska finnas för att omvärdera satta mål eller deras genomförande i tid.

Styrmedel med särskilt fokus på transportsektorn

Transporter av gods och personer är en grundläggande samhällsfunktion. För ett litet och exportberoende land som Sverige är transporterna också förutsättningen för att svensk klimatvänlig produktion ska kunna exporteras och skapa global klimatnytta. IKEM anser att ett ökat transportarbete i grunden är positivt då det är ett uttryck för ökad export och tillväxt. Därför anser vi att en problematisering av transporterna som sådana är fel ansats. På samma sätt som gäller för tillverkningsindustrin handlar det om att arbeta med åtgärder för minskade utsläpp som är förenliga med en stark konkurrenskraft. All tillverkningsindustri är beroende av transporter, både för råvaruförsörjningen och för leverans till kunderna av de färdigställda produkterna. I det perspektivet är transporterna en del av den industriella förädlingskedjan som måste vara konkurrenskraftig i alla sina delar för att nå framgång på de globala marknaderna. I utredningen görs bedömningen att transporter

är ett område där Sverige har goda förutsättningar att visa exempel på en utveckling för att andra att ta efter. IKEM ifrågasätter att det skulle föreligga en komparativ fördel för Sverige på just transportområdet. Sverige är ett land med långa transportsträckor och ligger i utkanten av den gemensamma marknad som vi tillhör och än längre ifrån de globala marknader vi är verksamma på.

Utredningen föreslår att det införs ett mål om 70 procent utsläppsminskning för inrikes transporter. Det är anmärkningsvärt att inga konsekvensanalyser presenteras om effekter för transportköparna. Stora kostnadsökningar för transporter som ensidigt träffar svensk industri kommer att underminera konkurrenskraften. Det faktum att förslaget är taget från den hårt kritiserade FFF-utredningen stärker heller inte trovärdigheten i förslagen. IKEM anser att detta sammantaget leder till slutsatsen att utredningens förslag inte är underbyggt med tillräckligt underlag för beslut om särskilda åtgärder för transportsektorn.

CENTRALA HORIZONTELLA STYRMEDEL OCH STRATEGIER

Integration av klimatmål i andra politikområden

Klimatfrågan är i likhet med många frågor viktig inom en rad olika områden i samhället. I utredningens förslag förordas att relevanta samhällsmål omformuleras för att göra dem förenliga med klimatmålet. IKEM anser att det svårligen går att genomföra på ett relevant sätt. Inte minst konkurrenskraft, tillväxt och välfärd måste värderas i ett sammanhang tillsammans med målsättningar på klimatområdet. Konsekvensanalyser är centrala för att kunna fatta ändamålsenliga beslut, detta gäller även klimatmål.

Koldioxidskatten

Utredningen stöder sig på principen att förorenaren ska betala. I ett system där alla spelare ingår och omfattas av samma skatt är principen logisk. I ett klimatperspektiv betyder det att den som globalt har lägst klimateffektivitet får den största kostnaden. Enligt nämnda princip är det därför felaktigt att belägga det mest effektiva företaget med en större utsläppskostnad än vad den minst effektiva möter. IKEM menar därför att det finns tydliga begränsningar med att använda nationella styrmedel som endast omfattar svensk industri för styrning av utsläpp av klimatpåverkande gaser.

EU:s system för handel med utsläppsrätter

Utredningen gör bedömningen att Sverige bör driva på för en skärpning av utsläppshandelssystemet i en takt som går utöver det som EU Kommissionen föreslagit. Samtidigt är en grundläggande förutsättning för utredningens förslag att EU inte ensamt vidtar åtgärder för minskade utsläpp utan att världen i övrigt också gör det. En analys av investeringar och FOU globalt i kemiindustrin mellan 2005-2015 visar att Europas andel av världens satsningar minskar. Detta är en oroväckande trend med hänsyn tagen till det nära sambandet mellan innovation och global konkurrenskraft. Slutsatsen är att andra regioner i världen än Europa uppfattas som mer attraktiva att investera i. IKEM anser att utsläppshandelssystemet försvagas som styrmedel om det inte rymmer en signal om att tillväxt i klimateffektiv produktion är möjlig i Europa.

Capital spending by region



R&D spending by region



Källa: CEFIC facts and figures

En närings- och innovationspolitik med klimatinriktning

IKEM välkomnar utredningens presenterade huvudinriktning inom detta område. Genom att skapa förutsättningar för tillväxt och utveckling i både befintlig industri och för nyföretagande lägger vi grunden för Sverige som en stark industrination även i framtiden. Därtill kommer att vi redan idag kan vara stolta över att vara ett föregångsland i klimatomställningen. IKEM delar utredningens bedömning att direkta åtgärder för just innovation och teknikutveckling är rätt väg att gå. Ett visions- och strategiarbete i samverkan mellan stat, näringsliv och akademi som inbegriper förstärkta anslag till forskning, stöd för demonstrationsprojekt och marknadsintroduktion ökar attraktionskraften för investeringar i svensk industri vilket är nödvändigt för långsiktig tillväxt. IKEM ser positiva möjligheter för Sverige att utveckla sitt positiva bidrag till globalt minskade utsläpp av växthusgaser genom denna ansats. Kontrasten är påtaglig jämfört med ensidigt självpåtagna utsläppsreduktionskrav för EU.

Bioekonomi

Framtagandet av en mer utvecklad bioekonomi ses i förslaget som ett område som kan stödja klimatstrategin. Våra medlemsföretag har länge efterfrågat att så sker och vi välkomnar därför en utvecklad strategi för en industriell bioekonomi.

Sett ur ett klimatperspektiv är det viktigt att politik, styrmedel och åtgärder styr mot de områden som ger mest klimatnytta. Vad det är kan skilja sig från fall till fall, och i vissa fall kan alternativ som bygger på en cirkulär ekonomi vara väl så klimateffektiva. Sett ur klimatperspektiv finns inget egenvärde i att produkter är biobaserade. Därför bör styrmedel vara teknik- och materialneutrala. Genom att styra med hjälp av livscykelanalyser där klimatnyttan beräknas så kan den mest klimateffektiva lösningen nås. De fall där biobaserade lösningar är effektivast kommer då automatiskt att premieras.

BRISTANDE KONSEKVENSANALYSER

IKEM anser inte att det är tillfredställande att utredningen lämnar konsekvenserna åt framtiden men samtidigt föreslår omfattande utsläpps begränsningar vilka riskerar att innebära betydande kostnadsökningar för näringslivet. Att positiva miljö- och hälsobetingande effekter förväntas inträffa till följd av utredningens förslag är inte likställigt med en konsekvensanalys. Utredningen anser att oönskade effekter av de föreslagna målsättningarna ska kunna förebyggas eller hanteras genom kompletterande politiska förslag i särskild ordning. IKEM anser inte att målsättningar vars konsekvenser inte är utredda och som senare visar sig leda till påtagligt negativa konsekvenser för samhället i första hand ska lösas genom fördelningspolitik i efterhand. Det mest ändamålsenliga är att ändra vid källan, dvs målsättningen i sig.

IKEM – Innovations- och Kemiindustrierna

Mikael Möller
Näringspolitisk chef IKEM